

محدودیت، سرکوب و سانسور

وضعیت دسترسی به اطلاعات و آزادی بیان در افغانستان

می ۲۰۲۴

رواداری
RAWADARI

رواداری یک نهاد مستقل و غیر جانبدار است که با هدف نظارت بروضعیت حقوق بشر، توسعه فرهنگ حقوق بشری در افغانستان و تلاش برای تأمین فرهنگ حسابدگی و عدالت قربانی محور تأسیس شده است. بنابراین، این نهاد با رعایت کامل اصل بی طرفی و احترام به تمامی اصول و معیارهای پذیرفته شده ی جهانی حقوق بشر، کار و فعالیت می کند که گزارش حاضر نیز در همین راستا و به منظور بازتاب واقع بینانه رویدادهای نقض حقوق بشر آن گونه که واقع شده است، منتشر می شود.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	روش جمع‌آوری معلومات
۳	بخش اول- وضعیت دسترسی به اطلاعات
۴	فقدان مکانیسم حقوقی تضمین دسترسی به اطلاعات
۵	شیوه‌های ارائه اطلاعات در حکومت طالبان
۶	وضع محدودیت‌های گسترده بر حق دسترسی به اطلاعات
۶	بازداشت، تهدید و شکنجه به دلیل ارائه معلومات مرتبط با
۷	کنترل و تفتیش کتاب‌خانه‌ها
۸	فساد اداری و عدم پاسخ‌گویی و حسابدهی به مردم
۱۰	بخش دوم- وضعیت آزادی بیان و رسانه‌ها
۱۱	لغو چارچوب‌های قانونی تضمین آزادی بیان و آزادی مطبوعات
۱۲	کاهش تعداد رسانه‌ها و خبرنگاران
۱۲	محدودیت‌های وضع شده بر حضور زنان
۱۳	وضع محدودیت گسترده بر آزادی مطبوعات
۱۵	شیوه‌های کنترل و سرکوب رسانه‌ها
۱۶	بازداشت، شکنجه و قتل معترضان
۱۷	آزار و اذیت، بازداشت و شکنجه خبرنگاران
۱۸	عدم رسیدگی به قضایای خشونت علیه خبرنگاران
۱۹	بخش سوم- نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۱۹	نتیجه‌گیری
۲۰	پیشنهادات

مقدمه

از زمان برگشت دوباره طالبان به قدرت در افغانستان، نزدیک به سه سال می‌گذرد. طی این مدت، فعالیت صدها رسانه در کشور متوقف شده و همین‌طور، هزاران خبرنگار اعم از زنان و مردان شغل خود را از دست داده و یا به کشورهای مختلف آواره شده‌اند. طالبان با رویکرد ایدئولوژیک، به صورت سیستماتیک و هدفمند محدودیت‌های را بر حق آزادی بیان و حق دسترسی به اطلاعات وضع کرده‌اند. چنان‌که لغو و تعلیق قوانین قبلی، اعمال فشار بر نهادهای حامی آزادی بیان و وضع محدودیت‌های غیرموجه بر دسترسی به اطلاعات از مهم‌ترین آن‌ها می‌باشند. بنابراین، در حال حاضر رسانه‌های فعال در افغانستان که قبلاً نقش مهمی در ترویج آزادی بیان و گردش آزادانه اطلاعات داشتند، استقلالیت و آزادی عمل خود را از دست داده و نیز به دلیل فضای ترس و خفقان حاکم بر کشور، حق ابراز نظر آزادانه و انتقادی از شهروندان گرفته شده است.

علاوه بر این، طالبان قوانینی را که متضمن حق دسترسی به اطلاعات و حق آزادی بیان بودند لغو و تعلیق کرده‌اند و اکنون هیچ مکانیسم حقوقی مؤثر که از رسانه‌ها و خبرنگاران در برابر فشار نابجای گروه حاکم حمایت کند، وجود ندارد. امری که از یک سو منجر به نقض گسترده‌ی حق آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات شده و از جانب دیگر امکان مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های مؤثر بر سرنوشت آن‌ها را از بین برده است. یافته‌های این گزارش نشان داده که طالبان بدون هیچ‌گونه التزام به موازین بین‌المللی حقوق بشر و عدم پاسخ‌گویی و حساب‌دهی به مردم، با استفاده از ابزارها و شیوه‌های گوناگون، مرتکب سرکوب آزادی بیان و آزادی رسانه‌ها شده و به‌ویژه محدودیت‌های غیرقانونی و تبعیض‌آمیزی را بر کار خبرنگاران زن اعمال کرده‌اند. چنان‌که در حال حاضر تعداد اندکی از خبرنگاران زن مشروط به رعایت کامل شرایط وضع شده توسط اداره امر به معروف طالبان، با رسانه‌ها کار می‌کنند.

افزون بر این، آزار و اذیت مدام، بازداشت خودسرانه و شکنجه خبرنگاران، بازداشت و حتا قتل معترضان به وضعیت موجود، وضع محدودیت‌های گسترده بر فعالیت کتاب‌خانه‌ها، کتاب‌فروشی‌ها و مؤسسات نشراتی به‌خصوص توسط ادارات امر به معروف، اطلاعات و فرهنگ، استخبارات و قوماندانی‌های امنیه، از بین بردن مکانیسم‌های حساب‌دهی و به تبع آن فساد اداری و مالی از دیگر موارد مهمی اند که طالبان پس از گرفتن قدرت در افغانستان، مرتکب آن شده‌اند.

گزارش حاضر به تحلیل و ارزیابی وضعیت حق آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات در دوره‌ی زمانی ۱۵ اگست ۲۰۲۱ تا ۳۱ مارچ ۲۰۲۴ می‌پردازد و انتظار می‌رود که یافته‌ها و پیشنهادات آن مورد توجه نهادها و مراجع ذیربط بین‌المللی و گروه حاکم قرار گرفته و به این ترتیب اقدامات عملی برای حمایت از کار رسانه‌ها و خبرنگاران در افغانستان برداشته شود.

روش جمع‌آوری معلومات

رواداری به منظور جمع‌آوری معلومات مرتبط با وضعیت آزادی بیان، فعالیت رسانه‌ها و دسترسی به اطلاعات در افغانستان، با ۲۶۴ تن به‌شمول ۶۱ زن در ۲۸ ولایت کشور مصاحبه انجام داده است. محدودیت‌های اعمال شده بر آموزش، کار و گشت و گذار زنان از امکان دسترسی بیشتر رواداری به مصاحبه شونده‌گان زن کاسته است. قربانیان و اعضای خانواده‌های آنان، شاهدان عینی، خبرنگاران و مسئولان رسانه‌های ملی و محلی، فعالان مدنی، کارمندان بر حال نهادهای دولتی و سازمان‌ها و مؤسسات غیر دولتی ذریبط، مسئولان سازمان‌های حامی خبرنگاران، مسئولان کتاب‌خانه‌ها و کتاب‌فروشی‌ها و دیگر مؤسسات نشراتی، یوتیوبران و کاربران شبکه‌های اجتماعی اعم از زنان و مردان مشمول مصاحبه شونده‌گان هستند. با این وجود، بخش مهمی از اطلاعات مندرج در این گزارش به صورت مستقیم از منابع یاد شده بدست آمده و بر مبنای اسناد بین‌المللی حقوق بشر مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفته است.

هم‌چنین، از گزارش‌های قبلی رواداری و دیگر گزارش‌های مرتبط با وضعیت آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات که از سوی سازمان‌ها و مراجع مختلف منتشر شده نیز استفاده شده است. هم‌زمان، فرامین، اسناد و دیگر معلوماتی که از سوی طالبان منتشر شده است از سایر منابع معلومات مندرج در گزارش حاضر می‌باشد.

یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که دسترسی شهروندان به اطلاعات با گذشت هر روز دشوارتر شده است. زیرا طالبان مقررات و محدودیت‌های سخت‌گیرانه‌ی در این زمینه وضع نموده و به‌خصوص از انتشار معلومات مرتبط با رویدادهای نقض حقوق بشر با استفاده از ابزارها و شیوه‌های گوناگون فشار، ترس و تهدید جلوگیری می‌کنند. شواهد بدست‌آمده نشان می‌دهد که گروه حاکم رسانه‌ها، خبرنگاران، قربانیان، شاهدان عینی و بستگان آن‌ها را تهدید کرده‌اند که از نشر معلومات درباره قضایای نقض حقوق بشر جداً خودداری کنند. به همین دلیل، در گزارش حاضر از ارائه جزئیات در مورد شهرت مصاحبه شونده‌گان و نیز تاریخ و محل دقیق شماری از رویدادهای مشخص برای تضمین امنیت منابع، عمداً خودداری شده است.

از سوی دیگر، طالبان به ادارات تحت امر خود نیز دستور داده است که از نشر گزارش‌های تصویری و صوتی از نشست‌ها و تصمیم‌گیری‌های ادارات، نشر احکام، فرامین و دیگر معلومات مهم بدون هماهنگی و اجازه‌ی قبلی اجتناب بورزند. امری که در واقع موجب کتمان بخش مهمی از اطلاعات مرتبط با رویدادهای نقض حقوق بشر در کشور شده است. از این رو، رواداری باور دارد که چالش‌ها و مشکلات مرتبط با آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات بسیار بیشتر از آن است که در گزارش حاضر بیان شده است.

تصویر: سهراب عمر

بخش اول

وضعیت دسترسی به اطلاعات

تصویر: سهراب عمر

دسترسی به اطلاعات از حقوق مسلم بشری افراد می باشد که در اسناد بین المللی حقوق بشر شناسایی شده است. بر اساس ماده ی ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر، این حق مستلزم آن است که افراد از داشتن عقاید خود بیم و هراس نداشته و در کسب اطلاعات و افکار و در اخذ و انتشار آن به تمام وسایل ممکن و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشند.^۲ همین طور، کنوانسیون بین المللی حقوق مدنی و سیاسی نیز حق دسترسی به اطلاعات را تضمین کرده است.^۳

اسناد مذکور، دولت های متعاقد را مکلف کرده که از ایجاد هرگونه موانع غیر موجه برای تحقق این حق اجتناب ورزیده و نیز امکانات و شرایط لازم را برای تأمین دسترسی شهروندان به آن، اتخاذ و اجرا نمایند. با این وجود، اما طالبان با برگشت دوباره به قدرت، به صورت سیستماتیک و هدف مند حق دسترسی به اطلاعات را محدود کرده اند که در مباحث پیش رو به صورت مفصل به آن پرداخته می شود.

فقدان مکانیسم حقوقی تضمین دسترسی به اطلاعات

به موجب قوانین دولت جمهوری اسلامی افغانستان، دسترسی به اطلاعات به مثابه ی یک حق بشری برای شهروندان افغانستان تضمین شده بود. قانون اساسی دولت جمهوری اسلامی افغانستان با پیروی از اسناد بین المللی حقوق بشر، این حق را به رسمیت شناخته شده بود.^۴ همین طور، در سال ۲۰۱۴ دولت جمهوری اسلامی افغانستان قانون دسترسی به اطلاعات را با هدف تسهیل دسترسی به اطلاعات، حصول اطمینان از شفافیت و تقویت فرهنگ اطلاع رسانی، حساب دهی و پاسخ گویی، تصویب کرد.^۵ اما طالبان با برگشت مجدد به قدرت، قانون اساسی را لغو و اجرای سایر قوانین مرتبط را عملاً به تعلیق در آوردند و به این ترتیب اکنون هیچ گونه چارچوب حقوقی روشن و مؤثر برای تضمین دسترسی به اطلاعات وجود ندارد.

هرچند اداره اطلاعات و فرهنگ طالبان گفته است که قانون دسترسی به اطلاعات را اصلاح و غرض توشیح از سوی رهبر این گروه به قندهار فرستاده اند؛ اما مسئولان رسانه ها و خبرنگاران می گویند که درباره محتوای این «اصلاحات» چیزی نمی دانند و با آن ها در این مورد هیچ مشوره ی صورت نگرفته است.

علاوه براین، طالبان با اتخاذ سیاست های سخت گیرانه مکانیسم های تسهیل دسترسی به اطلاعات از جمله کمیسیون دسترسی به اطلاعات را منحل کرده اند. این کمیسیون بر مبنای قانون دسترسی به اطلاعات با ۵

عضو اعم از زن و مرد، ایجاد شده بود که مهم ترین وظیفه ی آن نظارت بر پروسه دسترسی به اطلاعات از ادارات، بررسی شکایات متقاضیان، ارائه مشوره به حکومت و تقویت فرهنگ اطلاع رسانی بود.^۶

۲ . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸، ماده ۱۹.
۳ . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، بند ۲، ماده ۱۹.
۴ . دولت جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، قانون اساسی، مصوب ۲۰۰۴، مواد ۷ و ۳۴.
۵ . دولت جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، قانون دسترسی به اطلاعات، مصوب سال ۲۰۱۴.
۶ . دولت جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، قانون دسترسی به اطلاعات، مصوب ۲۰۱۴، ماده ۱۸.

با این وجود، اکنون که زمان نزدیک به سه سال از برگشت دوباره طالبان به قدرت در افغانستان می‌گذرد، دسترسی به اطلاعات با محدودیت‌ها و موانع روز افزونی مواجه بوده است و ادارات تحت کنترل طالبان به دلیل نبود مکانیسم‌های قانونی حساب دهی به شهروندان، خود را ملزم به ارائه معلومات نمی‌دانند.

شیوه‌های ارائه اطلاعات در حکومت طالبان

چنان‌که مطرح شد، طالبان در حال حاضر از هیچ قانونی برای ارائه معلومات به شهروندان پیروی نمی‌کنند و به همین دلیل هیچ ساز و کار مشخصی برای ارائه اطلاعات ندارند؛ بلکه مطابق یافته‌های این گزارش به صورت یک جانبه و با استفاده از شیوه‌های عمدتاً غیر رسمی، تنها معلوماتی را با مردم و رسانه‌ها و شریک می‌کنند که خود آن را می‌خواهند. چنان‌که مسئولان ادارات معمولاً از طریق شبکه اجتماعی واتس‌آپ اعلامیه‌ها، فرمان‌ها و دیگر معلومات مورد نظر خود را به رسانه‌ها ارسال می‌کنند و رسانه‌ها بدون آن‌که به جزئیات لازم دسترسی پیدا کنند، باید همان چیزی را نشر کنند که از سوی طالبان شریک شده است. به‌طور مثال، والی‌های طالبان در هلمند و قندهار به تمامی ادارات دستور داده است که از جریان برگزاری نشست‌ها و تصمیم‌گیری‌های ادارات عکس و ویدیو نگیرند. مطابق این دستور خبرنگاران از تهیه گزارش‌های تصویری از ادارات دولتی به شدت منع شده‌اند. با این وجود، در ولایت هلمند ریاست اطلاعات و فرهنگ طالبان معلومات را به صورت پیام‌های صوتی از طریق واتس‌آپ با رسانه‌ها شریک می‌کند و این تنها راه اطلاع رسانی و ارائه معلومات به رسانه‌ها در این ولایت می‌باشد.

روش دیگری که طالبان برای ارائه اطلاعات مورد نظر خود، از آن پیروی می‌کنند، برگزاری کنفرانس‌های مطبوعاتی می‌باشد که عمدتاً در کابل بدون آن‌که فرصت و فضای مصئون برای طرح پرسش‌های انتقادی وجود داشته باشد، برگزار می‌شوند. البته این نوع از شیوه‌های اطلاع رسانی طالبان در ولایت‌ها اخیراً بسیار کم‌رنگ شده است. علاوه بر این، طالبان در شماری از ادارات تحت کنترل خود از جمله واحدهای اولی در پایتخت کشور و دفاتر والی‌ها، اداره استخبارات و قوماندانی‌های امنیه در ولایت‌ها بخش‌های سخن‌گو و مطبوعات را نیز فعال کرده که عمدتاً در مورد دست‌آوردها و حوادث طبیعی به رسانه‌ها و مطبوعات معلومات می‌دهند. بر بنیاد یافته‌های این گزارش، رسانه‌ها مکلف هستند این معلومات را در برنامه‌های خبری خود پوشش بدهند، بدون آن‌که حق پرسیدن و جستجو کردن را داشته باشند. قابل یاد آوری است که در شماری از ولایت‌ها ریاست‌های اطلاعات و فرهنگ نقش سخن‌گوی ادارات ملکی حکومت محلی طالبان را بر عهده دارند.

سومین روش، استفاده از رسانه‌های دولتی است که طالبان برای تبلیغ سیاست‌ها و برنامه‌های خود از آن‌ها استفاده می‌کنند. اداره اطلاعات و فرهنگ، استخبارات و امر به معروف طالبان صلاحیت دارند که مطابق پالیسی‌های خود محتوای این رسانه‌ها را کنترل کنند.

تصویر؛ کابل تایمز

وضع محدودیت‌های گسترده بر دسترسی به اطلاعات

از آگست ۲۰۲۱ تا حالا طالبان احکام، دستورالعمل‌ها و فرمان‌های متعددی را عمدتاً به صورت شفاهی برای اعمال محدودیت بر دسترسی به اطلاعات وضع کرده‌اند. مطابق این فرمان‌ها، انتشار هر نوع اطلاعات بدون هماهنگی قبلی با ادارات مربوطه منع شده و رسانه‌ها اجازه‌ی نشر آن را ندارند.

با این وجود، در تنها عرصه‌ی که اطلاع رسانی مجاز تلقی می‌شود معلوماتی است که طالبان خود نشر آن را می‌خواهند. در سایر زمینه‌ها و به خصوص در موارد پیش‌گفته، خبرنگاران، رسانه‌ها و مردم حق ندارند معلوماتی را منتشر کنند. در این مورد ادارات استخبارات، امر به معروف و اطلاعات و فرهنگ از فعالیت رسانه‌ها نظارت و از نشر موضوعات یادشده، جلوگیری می‌کنند.

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، اطلاعات مرتبط با قضایای نقض حقوق بشر، رویدادهای امنیتی و سیاسی، حملات جبهات نظامی مخالف، اختلافات میان گروهی طالبان، منازعه کوچی‌ها و باشندگان محل بر سر علفچرها و زمین‌های زراعتی، نحوه‌ی مصرف بودجه ملی، معلومات مربوط به فساد اداری، قتل، بازداشت و زندانی کردن کارمندان حکومت پیشین، خبرنگاران و مدافعان حقوق بشر، خشونت علیه زنان و به‌ویژه قضایای ازدواج اجباری و قبل از وقت، معلومات مربوط به جرایم ارتکاب یافته از سوی طالبان و اعتراضات مدنی و دادخواهانه از مهم‌ترین مواردی اند که انتشار آن‌ها از طریق رسانه‌ها به شدت منع شده و در صورت نشر، پیامدهایی چون آزار و اذیت، بازداشت و شکنجه را برای خبرنگاران به همراه دارد.

در تاریخ ۲۱ فبروری ۲۰۲۴ (ریاست الوزاری طالبان) به تمامی ادارات تحت امر خود دستور داده است که از انتشار خود سرانه‌ی فرمان‌ها، احکام و دیگر اسناد مهم که از سوی رهبر این گروه و دفتر «ریاست الوزرا» صادر شده است، در رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و گروه‌های واتس‌آپ جداً خودداری کنند.^۷ هم‌چنین، مدیریت مبارزه با جرایم جنایی قوماندانی امنیه ولایت خوست، با صدور یک نامه به خبرنگاران، کارمندان رسانه‌ها و کاربران شبکه‌های اجتماعی دستور داده است که از انتشار هرگونه معلومات مرتبط با رویدادهای امنیتی بدون اجازه‌ی قوماندانی امنیه خودداری کنند.^۸ از سوی دیگر، مطابق یافته‌های این گزارش، خبرنگاران و رسانه‌ها برای مصاحبه با مسئولان محلی طالبان باید اجازه کتبی ریاست‌های اطلاعات و فرهنگ را داشته باشند و قبلاً مشخص کنند که در چه زمینه‌ی می‌خواهند معلومات بدست بیاورند. با این وجود، طالبان با وضع و اجرای محدودیت‌های خلاف قانون، اطلاعات مهم را در اختیار مردم و رسانه‌ها قرار نمی‌دهند.

بازداشت، تهدید و شکنجه به دلیل ارائه معلومات مرتبط با رویدادهای نقض حقوق بشر

آن‌گونه که در مباحث پیشین نیز مطرح شد، طالبان در مدت نزدیک به سه سال گذشته، به صورت هدفمند از انتشار معلومات مرتبط با رویدادهای نقض حقوق بشر جلوگیری کرده‌اند. چنان‌که رواداری مواردی را مستند کرده است که شماری از خبرنگاران، شاهدان عینی و بستگان قربانیان نقض حقوق بشر به دلیل دادن معلومات و مصاحبه با رسانه‌ها و نهادهای حقوق بشری بازداشت، زندانی و شکنجه شده‌اند. در این مورد شماری از قربانیان و شاهدان عینی گفته‌اند که طالبان آن‌ها را با تهدید از ارائه هر نوع معلومات به رسانه‌ها و نهادهای حقوق بشری منع کرده‌اند. این برخورد با رسانه‌ها و خبرنگاران محلی نیز صورت گرفته تا جایی‌که طالبان تعدادی از خبرنگاران را به دلیل انتشار معلومات درباره رویدادهای نقض حقوق بشر بازداشت و زندانی کرده‌اند.^۹

در تاریخ ۲۶ جولای ۲۰۲۲ اداره استخبارات طالبان یک خبرنگار محلی را در شهر میمنه ولایت فاریاب به خاطر تهیه گزارش درباره قضایای نقض حقوق بشر بازداشت کردند که پس از چند روز با تلاش بزرگان محلی از زندان رها شد. او طی این مدت مورد شکنجه و بدرفتاری قرار گرفته است.

7 امارت اسلامی طالبان، ریاست الوزرا، فرمان شماره ۴۴۰، تاریخ نشر ۲۱ فبروری ۲۰۲۴.

8 ولایت خوست، قوماندانی امنیه طالبان، نامه مدیریت مبارزه با جرایم جنایی به رسانه‌ها.

9 رواداری، دوام حذف و سرکوب: گزارش وضعیت حقوق بشر در سال ۲۰۲۳، تاریخ نشر مارچ ۲۰۲۴، https://rawadari.org/wp-content/uploads/2024.04.04/RW_Annual_Report_2023_Dari.pdf/03

در یک مورد دیگر در همین ولایت، طالبان در ماه اگست ۲۰۲۲ یک فعال اجتماعی را به دلیل نشر معلومات در مورد رویدادهای نقض حقوق بشر بازداشت و زندانی کردند. افزون بر این، رواداری قضایی را در ولایت قندهار مستند کرده است که شماری از خانواده‌های قربانیان پس از دریافت اخبار و تهدید از سوی طالبان مبنی بر عدم ارائه معلومات به رسانه‌ها و نهادهای حقوق بشری، محل زندگی شان را ترک نموده و به جاهای نامعلوم کوچ کرده‌اند.^{۱۰} همین‌طور، یک فعال مدنی از این ولایت به رواداری گفته است که به دلیل مصاحبه با یک تلویزیون در مورد رویدادهای نقض حقوق بشر، طالبان شب‌هنگام به خانه‌اش رفته و او را به مرگ تهدید کرده‌اند.

هم‌چنین، طالبان اقدام به نشر معلومات مرتبط با رویدادهای نقض حقوق بشر از جمله قتل‌های هدفمند و فرا قضایی حتا توسط خانواده و بستگان قربانیان را ممنوع اعلام کرده‌اند. چنان‌که موارد فراوانی وجود دارد که خانواده‌های قربانیان و یا خبرنگاران محلی به دلیل ارائه معلومات به رسانه‌ها در مورد این گونه قضایا بازداشت و زندانی شده‌اند.

با این وجود، طالبان رسانه‌ها و خبرنگاران را به صورت جدی نظارت می‌کنند تا از انتشار هرگونه معلومات در این باره، جلوگیری کنند. یک منبع از ولایت هلمند گفته است که اداره اطلاعات و فرهنگ طالبان مشروط به عدم نشر گزارش‌های مرتبط با رویدادهای نقض حقوق بشر و ارائه تعهد کتبی در این زمینه، جواز کار رسانه‌اش را تمدید کرده است.

ادارات استخبارات و اطلاعات و فرهنگ طالبان به خبرنگاران و رسانه‌های محلی هشدار داده‌اند که از پوشش خبری قتل‌های هدفمند کارمندان حکومت پیشین جداً خودداری کنند. به همین دلیل در حال حاضر رسانه‌ها در داخل افغانستان نمی‌توانند این گونه قضایا را پوشش خبری بدهند.^{۱۱}

کنترل و تفتیش کتاب‌خانه‌ها

طالبان پس از بدست گرفتن قدرت در افغانستان، محدودیت‌های گسترده‌ای بر فعالیت کتاب‌خانه‌ها و مؤسسات نشراتی نیز در سراسر کشور وضع و اجرا نموده‌اند. چنان‌که طی این مدت، ده‌ها کتاب‌خانه، کتاب‌فروشی و دیگر مؤسسات مرتبط در بخش‌های مختلف کشور به دلیل مقررات سخت‌گیرانه‌ی طالبان و مشکلات مالی مسدود شده‌اند.

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، طالبان توزیع، فروش و در دسترس قرار دادن شماری از کتاب‌ها، نشریات و آثار ادبی و هنری را ممنوع اعلام نموده و تا کنون تمامی کتاب‌خانه‌ها اعم از دولتی و خصوصی را تفتیش کرده‌اند. مطابق اسنادی که در اختیار رواداری قرار گرفته است چاپ، فروش و توزیع کتاب‌های مربوط به شیعیان، کتاب‌های چاپ ایران و به خصوص کتاب‌های که در حوزه‌ی نوآندیشی دینی نوشته شده در شماری از ولایت‌ها ممنوع اعلام شده‌اند. همین‌طور، طالبان چاپ، فروش و توزیع کتاب‌های تاریخ اقوام و ملیت‌های افغانستان، کتاب‌های که درباره‌ی رهبران جهادی و مخالفان طالبان نوشته شده، کتاب‌ها و مقالاتی که علیه طالبان و داعش نوشته شده و کتاب‌ها و مقالاتی که درباره‌ی سلفی‌ها نوشته شده را در سراسر کشور ممنوع کرده‌اند.

مسئول یک کتاب‌فروشی از کابل به رواداری گفته است که طالبان لیست حداقل ۱۰۰ عنوان کتاب را تهیه کرده و کارمندان اداره اطلاعات و فرهنگ و اداره امر به معروف با نظارت و تفتیش منظم از کتاب‌خانه‌ها و کتاب‌فروشی‌های شهر این کتاب‌ها را جمع‌آوری می‌کنند.

در ولایت‌های فاریاب، جوزجان، بغلان و مزارشريف، ادارات اطلاعات و فرهنگ، استخبارات و امر به معروف کتاب‌های چاپ ایران، کتاب‌های که در مورد مذهب شیعه و کتاب‌های که علیه طالبان نوشته شده‌اند را جمع‌آوری می‌کنند. همین‌طور، در ولایت کاپیسا طالبان به تمامی کتاب‌های فروشی‌ها و مؤسسات نشراتی دستور داده‌اند که کتاب‌های خلاف شریعت را چاپ نکنند. در ولایت قندوز تا حالا کتاب‌های مربوط به تاریخ تاجیک‌ها، ازبیک‌ها و هزاره‌ها و نیز کتاب‌های که درباره شماری از رهبران جهادی نوشته شده و در ولایت بامیان کتاب‌های که در مورد تاریخ هزاره‌ها نوشته شده را جمع‌آوری کرده‌اند. در ولایت دایکندی تمام کتاب‌های فروشی مسدود شده و اداره استخبارات طالبان حتی از چاپ خانه‌ها تعهد کتبی گرفته‌اند که بدون اجازه آن‌ها اسناد مخالف با پالیسی‌های طالبان را کاپی و چاپ نکنند. در ماه جنوری ۲۰۲۴ طالبان مسئول یک کتاب‌خانه در ولایت ننگرهار را به اتهام توزیع کتاب‌های ممنوعه و نشر شعرهای انتقادی بازداشت کردند.

هم‌چنین، یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد که در ولایت‌های قندهار، زابل و هلمند فعالیت کتاب‌خانه‌ها و کتاب‌فروشی‌ها بسیار محدود شده است چنان‌که تعدادی از کتاب‌خانه‌ها به دلیل کاهش میزان مراجعین و مشکلات اقتصادی تعطیل شده و کتاب‌فروشی‌ها فقط اجازه دارند که داستان‌های حماسی و جنگی و کتاب‌های دینی را به فروش برسانند. بر علاوه نویسندگان در ولایت هلمند مکلف شده‌اند که قبل از نشر کتاب، محتوای آن‌ها را برای تأیید به کمیسیونی که از سوی اداره اطلاعات و فرهنگ توظیف شده است بفرستند.

فساد اداری و عدم پاسخ‌گویی و حسابداری به مردم

دسترسی به اطلاعات به این دلیل مهم است که به ترویج شفافیت و کاهش فساد مالی و اداری کمک می‌کند و نیز امکان مشارکت مؤثر شهروندان در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با سرنوشت آن‌ها را فراهم می‌کند. با این وجود، برخلاف آنچه طالبان همواره ادعا می‌کنند، شواهد و مدارکی دال بر وجود فساد در سطوح بالا و پایین ادارات تحت کنترل آن‌ها و به‌ویژه در بخش‌های عدلی و قضایی وجود دارد. یافته‌های نهادهای بین‌المللی نشان می‌دهد که افغانستان هم‌چنان یکی از فاسدترین کشورهای جهان است. چنان‌که سازمان شفافیت بین‌المللی در آخرین گزارش خود گفته است که افغانستان تحت کنترل طالبان با جایگاه ۱۶۲ در رده ۱۸۰ کشور فاسد جهان قرار دارد.^{۱۳}

البته این در حالی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات و وضع محدودیت‌ها و موانع جدی فقط بخشی از فساد اداری موجود در ادارات تحت کنترل طالبان افشا می‌شوند؛ زیرا آن‌ها در این مورد مقررات سخت‌گیرانه‌ی وضع کرده‌اند و رسانه‌ها اجازه ندارند معلومات مرتبط با فساد اداری را به نشر برسانند. از سوی دیگر، در حال حاضر هیچ مکانیسم قانونی و مؤثر برای نظارت از عملکرد طالبان و به تبع آن تأمین شفافیت، پاسخ‌گویی و حسابداری وجود ندارد. یک منبع از ولایت هلمند به رواداری گفته است که طالبان با این منطق اطلاعات را از مردم کتمان می‌کنند که نظام اسلامی در افغانستان ایجاد کرده و مجبور به هیچ نوع پاسخ‌گویی به مردم نیستند. زیرا به باور آن‌ها حاکمیت‌های اسلامی منشاء الهی دارد و طالبان نیز تنها در برابر خداوند پاسخ‌گو و حسابداری می‌باشند.

از سوی دیگر، معلومات بدست‌آمده نشان می‌دهد که طالبان در مورد نحوه مصرف بودجه ملی و پروژه‌های انکشافی به مردم حساب نمی‌دهند. در این مورد یک منبع از کابل به رواداری گفته است که طالبان بدون توجه به شرایط، مراحل و روندهای قانونی، قرارداد پروژه‌های انکشافی را عمدتاً به شرکت‌های متعلق به خودشان

واگذار می‌کنند اما رسانه‌ها اجازه‌ی نشر گزارش و معلومات در این مورد را ندارند. همین‌طور، رسانه‌ها و شهروندان نمی‌توانند از طالبان در مورد نحوه‌ی مصرف بودجه ملی و به‌ویژه صلاحیت‌های بی‌حد و مرز رهبران گروه و مصارف دفتر وی معلوماتی بدست بیاورند. به‌طور مثال مصاحبه شونده‌گان از ولایت فراه به رواداری گفته‌اند که اگر کسی درباره‌ی نحوه مصرف بودجه از ادارات طالبان معلومات بخواهند، توسط استخبارات مواخذه و مورد بازجویی قرار می‌گیرند که به چه دلیلی در این مورد تجسس می‌کنند؛ زیرا

طالبان می‌گویند چگونگی مصرف بودجه ملی بخشی از معلومات محرم است که نباید کسی به آن دسترسی پیدا کند.

از سوی دیگر، سؤال استفاده از قدرت و اخاذی به بهانه‌های مختلف از مردم، یک امر معمولی در ادارات تحت کنترل طالبان می‌باشد. بر بنیاد معلومات بدست‌آمده، اداره استخبارات افراد را به اتهام حمل سلاح بازداشت و در صورت دریافت پول هنگفت آن‌ها را رها می‌کند. هم‌چنین، مواردی نیز وجود دارد که طالبان از خانواده‌های افراد بازداشت شده در بدل رهایی آنان پول مطالبه کرده‌اند. در یک مورد طالبان در ماه دسامبر ۲۰۲۳ یک‌تن را در شهر کابل به اتهام جعل اسناد بازداشت و سپس از خانواده‌اش مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ افغانی خواستند تا فرد مذکور را رها نمایند.

علاوه بر این دریافت عشر و زکات از مردم مورد دیگری است که طالبان هیچ معیار مشخصی برای آن ندارند. چنان‌که ادارات مختلف از جمله حج و اوقاف، زراعت و مالدار، حوزه‌های امنیتی و شهرداری‌ها هرکدام تحت نام عشر و زکات تا جایی که می‌توانند از مردم اخاذی می‌کنند. به‌طور مثال، در مرکز ولایت دایکندی طالبان ۶ حوزه امنیتی افزاز کرده است که هر حوزه علاوه بر جمع‌آوری مبلغ ۳۰,۰۰۰ تا ۳۵,۰۰۰ افغانی عشر و زکات، دیگر مصارف خود مانند مواد سوخت زمستانی را نیز از مردم محل می‌گیرند.^{۱۳}

در همین حال، منابع مختلف از کابل به رواداری گفته‌اند که طالبان، خارج از پروسه‌ی قانونی و به‌صورت غیر رسمی یک جلد پاسپورت را مبلغ ۱۰۰۰ دالر امریکایی می‌فروشند. گفته می‌شود که در ولایت دایکندی، اداره محلی طالبان در سال ۲۰۲۳ از یک مؤسسه مبلغ ۵۰۰۰ دالر امریکایی خواسته بود تا به آن‌ها اجازه‌ی تطبیق پروژه را بدهد. هم‌چنین، ادعاهایی وجود دارد که مسئولان محلی در این ولایت، از کمک‌های بشردوستانه نیز سهم خود را می‌گیرند. به‌طور مثال از ۲۵۰ بسته کمک‌های خانوادگی، ۵۰ سهم از ریاست هلال احمر، ۲۵ سهم از دفتر والی و ۵۰ سهم برای دو اداره استخبارات و قوماندانی امنیه اختصاص داده می‌شود که با این حساب، تنها ۱۲۵ سهم دیگر باقی می‌ماند که برای افراد واجد شرایط توزیع شود. یک باشنده ولسوالی راغستان لایت بدخشان گفته است زمانی که از یک طالب پرسیده که عواید معدن طلای این ولسوالی به کجا مصرف می‌شود، مورد لت و کوب و خشونت فیزیکی قرار گرفته است. با این وجود، مصاحبه شونده‌گان از این ولایت گفته‌اند که عواید معدن طلای «راغستان» و «کوهستان» و معدن سنگ لاجورد کران و «منجان» به جیب طالبان می‌رود. چنان‌که معدن طلا در ولسوالی‌های «کوهستان» و «راغستان» توسط مولوی نجیب، معاون اسبق والی بدخشان و فعلاً قوماندان امنیه ولایت لغمان به صورت غیر قانونی استخراج می‌شود و افراد وابسته به قاری فصیح الدین و مولوی امان الدین معدن لاجورد در ولسوالی «کران» و «منجان» و بعضی معدن کوچک مانند «بیروج»، و «اکامین» و سنگ‌های نیمه قیمتی در ولسوالی‌های «جرم» و «خاش» را استخراج می‌کنند.

با این وجود و با توجه به فضای خفقان و سرکوب حاکم بر کشور که آزادی عمل رسانه‌ها سلب شده و نیز شهروندان نمی‌توانند به اطلاعات مهم از جمله اسناد دولتی چون بودجه ملی و گزارش مصرف آن دسترسی داشته باشند، لذا نگرانی جدی در مورد فساد در سطوح بالا و پائین ادارات طالبان وجود دارد.

تصویر: سهراب عمر

بخش دوم

وضعیت آزادی بیان و رسانه‌ها

آزادی بیان در زمره مهم‌ترین حق بشری افراد به شمار می‌رود که در اسناد بین‌المللی از جمله در اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی تضمین شده است. به موجب ماده ۱۹ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، هر کس حق آزادی بیان دارد و می‌تواند نظرات خود را بدون دخالت و مانع دیگران بیان کند. این حق شامل آزادی تفحص و تحصیل و اشاعه اطلاعات و افکار از هر قبیل بدون توجه به سرحدات خواه به صورت شفاهی یا به صورت نوشته یا چاپ یا به صورت هنری و یا هر وسیله‌ی دیگر با انتخاب خود فرد می‌باشد.^{۱۴} بنابراین، حق آزادی بیان پیش شرط ضروری برای تحقق دیگر مصادیق حقوق بشر می‌باشد و دولت‌ها وظیفه دارند که ضمن احترام به این حق، با اتخاذ اقدامات اجرایی و قانونی مناسب، آن را تضمین کنند.

با این وجود، اما طالبان بدون اعتنا به مکلفیت‌های قانونی خود در مورد اسناد بین‌المللی حقوق بشر، قوانین قبلی که حق آزادی بیان و آزادی مطبوعات را تضمین کرده بود لغو نموده و به این ترتیب محدودیت‌های گسترده‌ای از جمله سانسور، کنترل شدید بر محتوای نشرات رسانه‌ها و مطبوعات و ظاهر و نوع پوشش کارمندان رسانه‌ها وضع کرده‌اند.

لغو چارچوب‌های قانونی تضمین آزادی بیان و آزادی مطبوعات

طالبان به محض برگشت دوباره به قدرت، قانون اساسی دولت جمهوری اسلامی افغانستان را ملغاً و سایر مکانیسم‌های حقوقی تضمین حق آزادی بیان و آزادی مطبوعات را نیز از بین بردند. چنان‌که در حال حاضر، اجرای قانون رسانه‌های همگانی که با تبعیت از احکام قانون اساسی قبلی و با هدف حمایت و تضمین آزادی بیان، حمایت از حقوق خبرنگاران و تأمین شرایط فعالیت آزاد رسانه‌ها، ترویج و انکشاف رسانه‌های همگانی، آزاد، مستقل و کثرت‌گرا تصویب شده بود، را به تعلیق در آورده‌اند.^{۱۵}

از این رو، اکنون هیچ قانونی برای تضمین حق آزادی بیان و حمایت از فعالیت آزاد رسانه‌ها در افغانستان عملاً وجود ندارد و طالبان طی این مدت به صورت سیستماتیک و برنامه‌ریزی شده، فعالیت رسانه‌ها را با گذشت هر روز محدودتر کرده‌اند. چنان‌که ادارات استخبارات، امر به معروف و اطلاعات و فرهنگ به طور جدی نحوه‌ی فعالیت رسانه‌ها و حتا کاربران شبکه‌های اجتماعی را نظارت و کنترل می‌کنند. وضعیتی که از یک سو منجر به تعطیل شدن صدها رسانه اعم از چاپی، صوتی، تصویری و شنیداری در مدت نزدیک به سه سال گذشته شده و از سوی دیگر افزایش میزان ارتکاب خشونت علیه خبرنگاران، خودسانسوری و سرکوب رسانه‌های فعال را به همراه داشته است.

14 مجمع عمومی سازمان ملل متحد، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب ۱۹۶۶.

15 دولت جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، قانون رسانه‌های همگانی، مصوب سال ۶ جولای ۲۰۰۹.

کاهش تعداد رسانه‌ها و خبرنگاران

در مدت نزدیک به سه سال گذشته فعالیت صدها رسانه اعم از چاپی، صوتی و تصویری متوقف شده است. اعمال محدودیت گسترده از سوی طالبان و نیز مشکلات اقتصادی از مهم‌ترین دلایل تعطیل شدن این رسانه‌ها در افغانستان می‌باشد. بر بنیاد معلومات مرکز خبرنگاران افغانستان، پس از سقوط دولت جمهوری اسلامی افغانستان و روی کار آمدن طالبان، حدود نیمی از ۶۰۰ رسانه فعال در کشور، به دلیل محدودیت‌های اعمال شده و مشکلات اقتصادی تعطیل شده است.^{۱۶}

همین‌طور، در مدت ۳۱ ماه گذشته شمار قابل توجهی از خبرنگاران به دلیل تهدیدات امنیتی، اعمال فشار و سرکوب از سوی گروه حاکم، متوقف شدن فعالیت شماری از رسانه‌ها و نیز مشکلات اقتصادی کار خود را از دست داده و یا مجبور به ترک کشور شده‌اند. خبرنگارانی که به هر دلیلی نتوانسته‌اند کشور را ترک نمایند، اکنون در وضعیت نامناسب اقتصادی قرار دارند.

محدودیت وضع شده بر حضور زنان در رسانه‌ها

طالبان در مورد حضور و نقش زنان در رسانه‌ها محدودیت‌های غیر قانونی و گسترده‌ی وضع کرده‌اند. چنان‌که تنها در شماری از بخش‌های کشور^{۱۷} تعداد محدودی از زنان مشروط به رعایت شرایط وضع شده از سوی اداره امر به معروف با برخی از رسانه‌ها کار می‌کنند. پوشیدن ماسک

تصویر: سهراب عمر

سیاه و رعایت حجاب مورد نظر طالبان از نخستین پیش شرط کار زنان در رسانه‌ها می‌باشد. افزون بر این، خبرنگاران زن اجازه ندارند که به صورت مشترک با همکاران مرد خود برنامه اجرا کنند و نیز نمی‌توانند با مسئولان طالبان مصاحبه انجام بدهند و یا در برنامه‌های عمومی در تعدادی از ولایت از جمله کنفرانس‌های مطبوعاتی به عنوان خبرنگار شرکت کنند.

همین‌طور، در شماری از ولایت‌ها از جمله در غزنی و بدخشان زنان تنها می‌توانند در پیش‌برد برنامه‌های دینی و صحتی در رادیوها و وظیفه اجرا کنند. در تاریخ ۲۰ نوامبر ۲۰۲۱ ریاست اطلاعات و فرهنگ طالبان در غزنی حضور زنان در رسانه‌ها را ممنوع اعلام کرد؛ اما در نتیجه‌ی تلاش و دادخواهی شماری از نهادهای حامی خبرنگاران طالبان بعداً با این شرط با حضور زنان در رسانه‌ها موافقت کردند که با رعایت کامل حجاب مورد نظر اداره امر به معروف و تنها در پیش‌برد برنامه‌های دینی و صحتی رادیوها سهم بگیرند. در ولایت قندهار طالبان دو سال قبل از رسانه‌های محلی خواستند که حضور زنان را محدود کنند و اکنون تنها ۵ زن در بخش آموزش و تبلیغات و ۲ تن دیگر به عنوان تهیه‌کننده در برنامه‌های مربوط به زنان در رسانه‌های محلی این ولایت کار می‌کنند که فقط در موارد ضروری به دفتر می‌روند. یک مقام بلندپایه طالبان در این ولایت به یک فعال رسانه‌ای گفته است که در مورد محدودیت‌های اجرا شده بر فعالیت و حضور زنان در رسانه‌ها، سخن نگویند زیرا این یک «مساله اسلامی» و دستور شفاهی رهبر طالبان است.

16 مرکز خبرنگاران افغانستان، ۲۰۲۳، <https://afjc.org>

17 کابل، هرات، ارزگان، جوزجان، قندهار، لغمان، ننگرهار، بدخشان، بامیان و غزنی

اداره اطلاعات و فرهنگ طالبان در ولایت هلمند به رسانه‌ها دستور داده است که از مصاحبه با زنان و نشر صدای آن‌ها جداً خودداری کنند. در ولایت هلمند طالبان پیام تبلیغاتی یونیسف در مورد فلج کودکان را که با صدای زنان ثبت شده بود متوقف کردند. در تاریخ ۲۸ فیبروری ۲۰۲۳ طالبان دو تن از یوتیوبران ولایت بدخشان را به این دلیل بازداشت کردند که در یک برنامه خود با زانی مصاحبه کرده بودند که ماسک نپوشیده بودند. مسئول یک رسانه از شهر کابل به رواداری گفته است که اگر خبرنگاران زن حتی یک تار موی شان دیده شود، مسئول همان رسانه توسط طالبان احضار و تهدید می‌شود. او هم چنین گفته است که اداره استخبارات به رسانه‌ها دستور داده که نباید از فعالان حقوق زن و زنان منتقد سیاست‌های طالبان که در بیرون از افغانستان زندگی می‌کنند در برنامه‌های خود دعوت کنند.

قابل یادآوری است که در اکثر بخش‌های کشور، طالبان به زنان اجازه نداده‌اند با رسانه‌ها کار کنند. به طور مثال در ولایت پروان طالبان رسانه‌های محلی را تهدید کرده‌اند که در صورت استخدام خبرنگاران زن، مورد پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت. به همین منظور اداره استخبارات مسئولان رسانه‌های این ولایت را چندین بار احضار و از آنان تعهد گرفته‌اند که خبرنگاران زن را استخدام نکنند. در ولایت کاپیسا نیز مسئولان محلی به صورت شفاهی دستور داده‌اند که هیچ زنی نباید در رسانه‌ها کار کند. اداره اطلاعات و فرهنگ طالبان در ولایت بدخشان، مسئول یک رسانه محلی را چندین بار احضار و تهدید کرده بود که اگر کارمندان زن را اخراج نکنند فعالیت‌های رسانه‌اش را متوقف خواهد کرد. او مجبور به این کار شده و اکنون تنها مردان در این رسانه کار می‌کنند. در ولایت‌های جنوب - شرقی نه تنها زنان حق کار با رسانه‌ها را ندارند بلکه نشر صدای آن‌ها نیز منع شده است. هم چنین، در ولایت دایکندی که قبلاً تعداد زیادی از زنان با رسانه‌ها کار می‌کردند، به دلیل سیاست‌های سخت‌گیرانه‌ی طالبان اکنون حتی یک نفر از آن‌ها باقی نمانده است.

علاوه بر این، در مدت نزدیک به سه سال گذشته، فعالیت ده‌ها رسانه چاپی، دیداری و شنیداری که توسط زنان مدیریت می‌شد، متوقف شده است. چنان‌که طالبان دو رادیویی محلی مربوط به زنان در ولایت‌های قندهار و هلمند و دو رادیویی محلی مربوط به زنان در ولایت فراه را مسدود کرده و نیز به زنان این ولایت هشدار داده‌اند که نباید با رسانه‌ها کار کنند. همین‌طور، طالبان در شماری از ولایت‌ها به رسانه‌ها دستور داده‌اند که نباید هیچ گزارشی از برنامه‌های که زنان در آن حضور دارند نشر کنند و نیز زنان حق ندارند در برنامه‌های زنده رسانه‌ها تماس بگیرند، جز در برنامه‌های دینی که می‌توانند سوالات خود را مطرح کنند.

وضع محدودیت گسترده بر آزادی مطبوعات

بر مبنای اسناد بین‌المللی حقوق بشر، اعمال هر نوع محدودیت بر آزادی بیان و مطبوعات باید مشروع و قانونی باشد، یعنی محدودیت ایجاد شده در بهره‌مندی از این حق بر اساس قانون و از نیازهای یک جامعه دموکراتیک باشد.^{۱۸} بنابراین، اقدام به وضع هر نوع محدودیت غیر مشروع، مخالف مفاد اسناد بین‌المللی و مصداق نقض حقوق بشر به شمار می‌رود.

از آگست ۲۰۲۱ تا کنون که طالبان قدرت را در اختیار دارند، به صورت هدف‌مند آزادی بیان و آزادی مطبوعات را سرکوب نموده‌اند. چنان‌که در حال حاضر استقلالیت و آزادی عمل تمام رسانه‌های فعال در افغانستان سلب شده و آن‌ها به دلیل فضای سرکوب و خفقان حاکم، نمی‌توانند گزارش‌های مستقل و انتقادی منتشر کنند. تبعیت بی‌قید و شرط از سیاست‌های طالبان، پیش شرط فعالیت رسانه‌ها و مطبوعات در افغانستان می‌باشد و نیز بر اساس فرمان‌های صادر شده، نشر هر نوع گزارش و برنامه تحلیلی مشروع به هماهنگی و اجازه‌ی قبلی ریاست‌های اطلاعات و فرهنگ می‌باشد. هم‌چنین این اداره به رسانه‌ها دستور داده است که در برنامه‌های تحلیلی خود به جای کارشناسان منتقد و مستقل باید از طالبان دعوت کنند. بر اساس معلومات بدست‌آمده از منابع محلی، در تاریخ ۲۲ نوامبر ۲۰۲۱ اداره امر به معروف فرمانی را صادر کرد که در آن به رسانه‌ها دستور داده شده است تا از مصاحبه با تحلیل‌گرانی که منتقد سیاست‌های امارت اسلامی طالبان هستند، خودداری کنند و آن‌ها را در بحث‌های رسانه‌ها دعوت نکنند.

همین‌طور، در تاریخ ۹ سپتامبر ۲۰۲۲ رئیس اطلاعات و فرهنگ طالبان در ولایت دایکندی در یک جلسه با خبرنگاران از ملاحبت الله رهبر این گروه نقل قول کرده است که هیچ رسانه‌ای حق انتقاد از طالبان را ندارند و هر رسانه‌ای که به این کار مبادرت بورزد مجازات و فعالیت شان متوقف خواهد شد. در یک مورد دیگر، در جریان ماه جنوری ۲۰۲۲ رئیس استخبارات در این ولایت به رسانه‌ها گفته بود که اگر خبرها و گزارش‌های را علیه امارت اسلامی طالبان منتشر کنند بازداشت و زندانی خواهند شد.

با این وجود، طالبان در نخستین اقدام، پخش و نشر موسیقی، پیام‌های تبلیغاتی و سریال‌های که در آن زنان نقش ایفا کرده‌اند و همچنان تهیه گزارش‌های تصویری از دفاتر طالبان را ممنوع اعلام کردند. سپس نشر رویدادهای نقض حقوق بشر و گزارش‌های تحقیقی و انتقادی ممنوع شد. همین‌طور در جریان نزدیک به سه سال گذشته طالبان با نظارت و کنترل شدید بر رسانه‌ها و با بکارگیری ابزارها و روش‌های گوناگون سرکوب و سانسور از نشر موضوعاتی که خلاف خواسته‌ها و منافع ایدئولوژیک شان بوده، جلوگیری کرده‌اند. در همین حال یک منبع از ولایت هلمند به رواداری گفته است که رسانه‌های این ولایت برای اخذ یا تمدید جواز فعالیت خود مکلف‌اند که یک سند مکتوب چند ماده‌ی را مبنی بر تعهد به عدم نشر موضوعاتی مرتبط با حقوق بشر، حقوق زنان و دموکراسی، امضا کنند.

با این وصف، موارد زیادی وجود دارد که طالبان رسانه‌ها را به دلیل سرپیچی از این مقررات مسدود کرده‌اند. چنان‌که در تاریخ ۱۱ مارچ ۲۰۲۳ مسئولان ریاست اطلاعات و فرهنگ طالبان فعالیت یک رادیو محلی مربوط به زنان را در ولایت بدخشان به دلیل نشر هم‌زمان یک نعت و موزیک و هم‌چنین حضور کارمندان زن متوقف کردند. در تاریخ ۲۹ سپتامبر ۲۰۲۳ اداره استخبارات در هماهنگی با ریاست اطلاعات و فرهنگ، اداره امر به معروف و تحصیلات عالی فعالیت‌های یک رسانه خصوصی در ولایت دایکندی را متوقف و سه تن از خبرنگاران آن را بازداشت کردند. اتهام نسبت داده شده به این رسانه بی‌اعتنایی به دستور حکومت محلی مبنی بر پوشش خبری دست‌آوردهای امارت اسلامی طالبان بوده است.^{۱۹}

ممنوعیت نشر خبرهای مربوط به مسایل سیاسی و امنیتی، پوشش خبری رویدادهای نقض حقوق بشر، شکایت شهروندان از امارت اسلامی، جرایم ارتکاب یافته توسط طالبان، ممنوعیت پوشش خبری اعتراضات مدنی، جشن نوروز، فعالیت‌های جبهه مقاومت ملی و جبهه آزادی، ممنوعیت حضور زنان در شماری از ولایت‌ها، ممنوعیت مصاحبه زنان با مردان و برعکس آن و ممنوعیت نشان دادن چهره‌های زنان در رسانه‌ها از مهم‌ترین مواردی‌اند که از سوی طالبان طی مدت زمان یاد شده وضع و اجرا شده است

در همین حال، طالبان وبسایت‌های شماری از رسانه‌های منتقد را که با دامین af فعالیت می‌کردند نیز مسدود کرده‌اند. چنان‌که روزنامه هشت صبح و خبرگزاری زوایه از مهم‌ترین رسانه‌های اند که وبسایت‌های شان در سال ۲۰۲۲ توسط طالبان مسدود شدند.

در ولایت بغلان طالبان به صورت شفاهی نشر گزارش‌ها و برنامه‌های انتقادی را منع کرده و رسانه‌ها و خبرنگاران را که از این دستور سرپیچی کرده را مورد تهدید و بازجویی قرار داده‌اند. هم‌چنین، ریاست اطلاعات و فرهنگ طالبان در این ولایت در تمامی نشست‌های که با خبرنگاران برگزار می‌کند، به آن‌ها هشدار می‌دهند که از پرداختن به اخبار مربوط به جبهات نظامی مخالف بپرهیزند و در صورت تخلف مورد بازخواست قرار خواهند گرفت. در ولایت فراه ریاست اطلاعات و فرهنگ به تمامی رسانه‌ها گفته است که اگر می‌خواهند به فعالیت خود ادامه دهند باید از موضع‌گیری‌ها علیه امارت اسلامی طالبان اجتناب نمایند و برنامه‌های خود را هماهنگ با سیاست‌ها و خواسته‌های آنان تنظیم کنند. خبرنگاران ولایت غور معلومات داده‌اند که به آن‌ها دستور داده شده که نباید هیچ گزارشی خلاف میل امارت اسلامی طالبان به نشر برسد و مسئولان رسانه‌های این ولایت باید قبل از نشر هر گزارش، با طالبان هماهنگی و مشوره نمایند. افزون بر این، منابع از ولایت نیمروز به رواداری گفته‌اند که رئیس اطلاعات و فرهنگ در تمامی نشست‌های مشترک با رسانه‌ها تأکید می‌کند که خبرنگاران باید از تهیه هرگونه گزارشی که طرز حکومت‌داری طالبان را زیر سوال می‌برد خودداری کنند و کسانی که علیه طالبان موضع می‌گیرند را «یاغی» و «خوارج» می‌خواند.

با این وجود رسانه‌ها در حال حاضر مکلف به تبعیت بی‌چون و چرا از سیاست‌های امارت اسلامی طالبان می‌باشند و نمی‌توانند بر خلاف خواسته‌های آنان فعالیت کنند. بنابراین، نه تنها به هیچ رسانه‌ی اجازه‌ی نشر موضوعات مخالف دیدگاه خود را نمی‌دهند بلکه رسانه‌ها و خبرنگاران که به نشر و پخش گزارش‌های انتقادی پرداخته‌اند را بازداشت و شکنجه نیز کرده‌اند.

شیوه‌های کنترل و سرکوب

طالبان برای کنترل و وادار کردن رسانه‌ها به تبعیت بی‌قید و شرط از سیاست‌های خود، تا کنون از شیوه‌ها و ابزارهای گوناگونی استفاده کرده اند. ادارات استخبارات، امر به معروف و اطلاعات و فرهنگ طالبان با اعمال زور، تهدید، ارباب، خشونت، بازداشت و زندانی کردن خبرنگاران آن‌گونه که در بخش‌های قبلی این گزارش مطرح شد، استقلالیت و آزادی عمل رسانه‌ها را کاملاً سلب کرده‌اند. در شماری از بخش‌های کشور از جمله در ولایت‌های مشرقی، اداره اطلاعات و فرهنگ طالبان برای رسانه‌ها و خبرنگاران محلی گروه‌های واتس‌آپ ایجاد کرده تا آن‌ها گزارش‌ها و برنامه‌های خود را قبل از نشر غرض هماهنگی و تایید با ادارات اطلاعات و فرهنگ، استخبارات و امر به معروف شریک کنند.

همین‌طور، ریاست اطلاعات و فرهنگ طالبان در برخی دیگر از بخش‌های کشور از جمله در ولایت‌های بامیان و دایکندی، کمیته مشترک رسانه‌ها را ایجاد کرده و در هر جلسه در مورد نحوه فعالیت رسانه‌های محلی و لزوم هماهنگی با پالیسی‌های امارت اسلامی طالبان تصمیم می‌گیرند. منابع به رواداری گفته‌اند که در این جلسات مسئولان محلی به رسانه‌ها دستور می‌دهند که در چه موضوعاتی برنامه تهیه نمایند و از پرداختن به کدام موضوعات اجتناب کنند.

در حوزه جنوب-شرق کشور، اداره اطلاعات و فرهنگ و استخبارات، کمیسیون‌های تخطی رسانه‌ها را با عضویت نمایندگان رسانه‌ها و نهادهای حامی خبرنگاران ایجاد کرده‌اند که مهم‌ترین وظیفه‌ی آن نظارت بر نوع فعالیت رسانه‌ها و جلوگیری از نشر و پخش برنامه‌های مخالف با سیاست‌ها و دیدگاه طالبان می‌باشد.

هم‌چنین یافته‌های این گزارش نشان داده است که ادارات استخبارات، امر به معروف، اطلاعات و فرهنگ و قوماندانی‌های امنیه مرتکبان اصلی سرکوب رسانه‌ها و بازداشت و زندانی کردن خبرنگاران می‌باشند. ادارات یاد شده با استفاده از هر ابزار ممکن، فعالیت رسانه‌ها را مطابق با خواسته‌های طالبان کنترل می‌کنند.

علاوه براین، طالبان در شماری از ولایت‌ها بخش‌های اختصاصی را در اداره استخبارات ایجاد کرده‌اند تا فعالیت کاربران شبکه‌های اجتماعی، خبرنگاران و دیگر افراد را نظارت کنند. منابع از ولایت غزنی به رواداری گفته‌اند که در اداره استخبارات یک بخش برای تعقیب فعالیت کاربران شبکه‌های اجتماعی فعال شده و لیستی از افراد مشخص را تهیه کرده تا فعالیت آن‌ها را در شبکه‌های اجتماعی نظارت کنند. وظیفه‌ی اصلی این بخش استخبارات شناسایی، بازداشت و تهدید و ارباب کاربران منتقد طالبان در شبکه‌های اجتماعی می‌باشد.

بازداشت، شکنجه و قتل معترضان

در حالی که حق انتقاد از مصادیق مهم حق آزادی بیان می‌باشد و اسناد بین‌المللی آن را برای همه افراد به رسمیت شناخته است؛ اما طالبان چنان‌که مطرح شد، هیچ‌نوع اعتراض و انتقاد را بر نمی‌تابند و از منتقدان خود انتقام جویی می‌کنند. با این وجود، از آگست ۲۰۲۱ تا کنون افراد زیادی به دلیل انتقاد و بیان آزادانه عقاید، افکار و پیگیری مطالبات مدنی خود بازداشت، شکنجه و حتا به قتل رسیده‌اند. مقامات امارت اسلامی طالبان بارها گفته‌اند که بیان هر نوع دیدگاه انتقادی نسبت به وضعیت موجود و سخن گفتن از مشکلات و نابسامانی‌ها تخریب اعتبار و جایگاه امارت اسلامی تلقی می‌شود و بنابراین مستوجب مجازات است. آن‌ها مخالفت در برابر خود را حرام و حتا قتل مخالفان را واجب خوانده است. چنان‌که مولوی ندا محمد ندیم والی قبلی طالبان برای کابل گفته بود که از هیچ کوششی برای از بین بردن مخالفان و معترضان به سیاست‌های امارت اسلامی دریغ نخواهند ورزید.^{۲۰}

به همین دلیل، در مدت نزدیک به سه سال گذشته، طالبان مخالفان و منتقدان خود را تحت نام «آشوب‌گر» و «باغی» سرکوب، بازداشت، شکنجه و به قتل رسانده‌اند. شماری از کاربران شبکه‌های اجتماعی به رواداری گفته‌اند که به دلیل ابراز نظر و نشر پست‌های انتقادی، توسط طالبان به حوزه‌های امنیتی فراخوانده شده و بازداشت شده‌اند.

به طور مثال در ولایت فراه، گروه طالبان در نخستین ماه‌های حاکمیت خود، به تعداد ۳۱ تن را به اتهام انتقاد از امارت اسلامی در شبکه‌های اجتماعی، بازداشت و مورد شکنجه قرار دادند. هم‌چنین، ۸ تن از زنان معترض در ولایت بلخ در جریان سال ۲۰۲۱ به دلیل سازماندهی برنامه‌های اعتراضی علیه طالبان، به گونه مرموز به قتل رسیدند.^{۲۱}

در ولایت پروان طالبان به صورت مکرر از رسانه‌ها و خبرنگاران خواسته‌اند که از نشر گزارش‌های انتقادی خودداری کنند. آن‌ها چندین بار مسئولان سه رسانه فعال در این ولایت را به اداره استخبارات خود احضار و درباره عدم انتقاد از طالبان تعهد گرفته‌اند. همین‌طور، منابع محلی از ولایت فاریاب گفته‌اند که طالبان همواره به رسانه‌ها و شهروندان تأکید می‌کنند که هرگونه انتقاد از عملکرد آن‌ها جرم پنداشته می‌شود و مرتکبان آن مجازات خواهند شد.

در تاریخ ۴ اپریل ۲۰۲۳ یک استاد دانشگاه در ولایت بدخشان به خاطر انتقاد از طالبان مبنی بر مسدود بودن دروازه‌های مکاتب و دانشگاه‌ها بر روی زنان، بازداشت و مدت یک هفته در زندان سپری کرد. همین‌طور، در ماه فیبروری

در یک مورد دیگر، در ماه اپریل ۲۰۲۳ یک باشنده ولایت دایکندی که در صفحه فیس بوک خود از دانش‌آموزان پسر خواسته بود تا به عنوان اعتراض به محرومیت دختران از حق آموزش، در صنف‌های درسی حاضر نشوند، از سوی نیروهای استخبارات دستگیر و مدت چهار روز زندانی شد. او به رواداری گفته است که: «طالبان سرم را داخل خریطه پلاستیکی می‌کردند و دو تن از آن‌ها شب تا صبح با چوب مرلت و کوب می‌کردند و می‌گفتند اعتراف کنم که از جانب چه کسی حمایت می‌شوم.»

20 روزنامه هشت صبح، ۹ جون ۲۰۲۲. <https://8am.media/fa/taliban-governor-in-kabul-opponents-of-the-taliban-regime-must-be-killed>

21 رواداری، عقب‌گرد و سرکوب: گزارش وضعیت حقوق بشر در سال ۲۰۲۲.

۲۰۲۴ اداره استخبارات دو تن از باشندگان ولایت بغلان را که در شبکه اجتماعی فیس بوک از طالبان انتقاد کرده بودند، بازداشت و زندانی کردند. هم‌چنین، در ماه جون سال ۲۰۲۳ یک باشنده ولسوالی مارجه ولایت هلمند که در جشن فارغ‌التحصیلی یک مکتب از محرومیت زنان از حق آموزش انتقاد کرده بود توسط طالبان بازداشت و بعداً با ضمانت رها گردید. در یک مورد دیگر در همین ولایت، طالبان ۱۰ تن از باشندگان محل را به دلیل انتقاد از ملا هبت الله رهبر این گروه، زندانی کردند.

هم‌چنین، در ماه اپریل سال ۲۰۲۳ یک فعال مدنی از ولایت قندهار به دلیل نشر یک پست انتقادی در صفحه فیس بوک‌اش درباره مسدود شدن مکاتب بر روی زنان و دختران، توسط استخبارات بازداشت و مدت ۲۰ روز زندانی شد.

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، هر یک از ادارات طالبان صلاحیت دارند که به مواخذه و بازداشت شهروندانی که از طالبان انتقاد می‌کنند اقدام نمایند. چنان‌که یک باشنده ناحیه اول شهر میمنه ولایت فاریاب که در یکی از رسانه‌ها از کم‌کاری شهردار طالبان شکایت کرده بود، بازداشت شد.

آزار و اذیت، بازداشت و شکنجه خبرنگاران

بر اساس یافته‌های این گزارش طالبان به صورت گسترده مرتکب آزار و اذیت، بازداشت و شکنجه خبرنگاران شده‌اند. اتهام این خبرنگاران، نشر گزارش‌های انتقادی، پوشش خبری رویدادهای امنیتی، تجمعات مدنی و دادخواهان زنان، پوشش خبری حملات نظامی جبهه مقاومت ملی و جبهه آزادی بوده‌اند. چنان‌که در تاریخ ۱۵ دسامبر ۲۰۲۲ اداره استخبارات طالبان یکتن از خبرنگاران ولایت تخار را به اتهام نشر گزارش‌های انتقادی علیه طالبان بازداشت و شکنجه کردند. هم‌چنین، در تاریخ ۷ اپریل ۲۰۲۲ یکتن از خبرنگاران ولایت قندهار در حالی‌که مجوز ریاست اطلاعات و فرهنگ را نیز داشته است برای تهیه گزارش از یک رویداد امنیتی به شفاخانه مراجعه می‌کند که توسط طالبان دستگیر و در آن‌جا به مدت سه ساعت توقیف می‌شود.^{۲۲}

در تاریخ ۹ سپتامبر ۲۰۲۱ دو تن از خبرنگاران ولایت پروان زمانی از سوی طالبان بازداشت شدند که به خاطر پوشش خبری جنگ میان طالبان و «جبهه مقاومت ملی» به پنج‌شیر رفته بودند. طالبان این خبرنگاران را به اتهام جاسوسی برای مخالفان خود، بازداشت کردند که پس از یک روز از بند رها شدند. هم‌چنین در ماه جنوری ۲۰۲۲ قوماندانی امنیه طالبان در ولایت غزنی، معاون اتحادیه خبرنگاران را بازداشت و شکنجه کردند. در تاریخ ۱۰ اگست ۲۰۲۳ اداره استخبارات دو تن از خبرنگاران ولایت ننگرهار را به اتهام نشر یک گزارش انتقادی، موسیقی و برگزاری کورس آموزش خبرنگاری بازداشت و پس از ۳۲ روز با ضمانت رها شدند. طالبان از این افراد تعهد گرفته‌اند که هیچ معلوماتی را در مورد آن‌چه در زندان تجربه کرده‌اند با رسانه‌ها و نهادهای حقوق بشری شریک نکنند.

مرکز خبرنگاران افغانستان گفته است که در جریان سال ۲۰۲۳ دست‌کم ۲۱۳ مورد خشونت، تهدید و بازداشت خبرنگاران را به ثبت رسانده که این آمار در مقایسه با سال ۲۰۲۲، ۶۸ درصد افزایش را نشان می‌دهد.^{۲۳}

22. رواداری، گزارش وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳، تاریخ نشر، اگست ۲۰۲۳، https://rawadari.org/wp-content/uploads/2023.08.2023_RW_AFGHumanRights2023_Dari.pdf

23. مرکز خبرنگاران افغانستان، ۲ می، ۲۰۲۳، <https://afjc.2023>

عدم رسیدگی به قضایای خشونت علیه خبرنگاران

چنان‌که در بخش‌های قبلی گزارش مطرح شد، طالبان با برگشت دوباره به قدرت به صورت سیستماتیک و هدفمند، به سرکوب حق آزادی بیان و آزادی مطبوعات اقدام نموده و طی این مدت مرتکب آزار و اذیت، بدرفتاری و خشونت گسترده علیه خبرنگاران شده‌اند. از یک طرف، مکانیسم‌های حقوقی که از خبرنگاران در برابر رفتار نایجابی گروه حاکم حمایت می‌کرد را از بین برده و از جانب دیگر فعالیت نهادهای حامی خبرنگاران را به شدت محدود کرده‌اند. هم‌چنین، مرجع مشخصی در ادارات طالبان برای رسیدگی به امور رسانه‌ها وجود ندارد. از این‌رو، در حال حاضر خبرنگاران امکان ثبت و پی‌گیری شکایات خود را ندارند و نیز نهادهای عدلی و قضایی برای رسیدگی قانونی به خشونت‌های اعمال شده بر خبرنگاران، اقدام نمی‌کنند. هرچند شماری از نهادهای حامی خبرنگاران در افغانستان حضور دارند اما طالبان صلاحیت‌های آن‌ها را به شدت محدود کرده و نهادهای یاد شده نمی‌توانند از رسانه‌ها و خبرنگاران در برابر رفتارهای غیر قانونی گروه حاکم حمایت کنند.

AP Photo/Hussein Malla

تصویر: سہراب عمر

بخش سوم

نتیجہ گیری و پیشنهادات

نتیجه‌گیری

آن‌گونه که یافته‌های این گزارش نشان داده است، طالبان به صورت سیستماتیک و برنامه‌ریزی شده حق آزادی بیان و حق دسترسی به اطلاعات را در افغانستان محدود نموده و با استفاده از ابزارهای گوناگون فشار، رسانه‌ها را مکلف به تبعیت از سیاست‌ها و خواسته‌های مورد نظر خود کرده‌اند. اکنون هیچ مکانیسم قانونی برای تضمین آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات که از مهم‌ترین حقوق بشری شهروندان افغانستان می‌باشند، وجود ندارد و طالبان بدون اعتنا به تعهدات خود در مورد اسناد بین‌المللی حقوق بشر، با ایجاد فضای رعب و ترس، رسانه‌ها را در جهت منافع سیاسی و ایدئولوژیک خود کنترل می‌کنند. با این وجود، در حال حاضر رسانه‌ها و مطبوعات تنها مجاز به نشر اطلاعاتی‌اند که طالبان در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند. پرداختن به مسایل دیگر به خصوص پوشش خبری رویدادهای نقض حقوق بشر، اعتراضات مدنی، موضع‌گیری‌های انتقادی، فساد اداری، جرایم ارتکاب یافته توسط طالبان و فعالیت گروه‌های مخالف پیامدهای چون بازداشت، زندان و شکنجه را برای خبرنگاران و مسئولان رسانه‌ها به همراه دارد. در این میان سه اداره استخبارات، امر به معروف و اطلاعات و فرهنگ طالبان در اجرای این محدودیت‌ها و سرکوب حق آزادی بیان و حق دسترسی به اطلاعات نقش کلیدی را دارند.

از سوی دیگر، در نتیجه سیاست‌های تبعیض‌آمیز گروه حاکم، شمار زیادی از خبرنگاران زن شغل خود را از دست داده که از این میان تنها تعداد از آن‌ها در شماری از بخش‌های کشور مشروط به رعایت شرایط سخت‌گیرانه‌ی وضع شده توسط اداره امر به معروف توانسته‌اند به کار خود ادامه بدهند. در برخی از ولایت‌ها زنان نه تنها حق کار در رسانه‌ها و مطبوعات را ندارند بلکه حتا نشر صدای آن‌ها نیز منع شده است.

با این همه، طالبان نسبت به وضعیت موجود و چالش‌های بی‌شماری که ایجاد کرده‌اند، پاسخگویی ندارند و با گذشت هر روز مقررات سخت‌گیرانه‌تری را برای اجرای محدودیت بر حق دسترسی به اطلاعات و حق آزادی بیان وضع می‌کنند.

پیشنهادات:

روداری با توجه به یافته‌های این گزارش و به منظور رسیدگی به وضعیت ناگوار آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات در افغانستان موارد ذیل را به مراجع ذیربط بین‌المللی و مقامات حاکم پیشنهاد می‌کند.

الف- به جامعه جهانی:

- آن‌جا که حق آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات، پیش شرط ضروری تحقق دیگر مصادیق حقوق بشر می‌باشند و به شهروندان امکان مشارکت مؤثر در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با سرنوشت‌شان را فراهم می‌کنند، از جامعه جهانی می‌خواهیم که برای پایان بخشیدن به همه موارد نقض حق آزادی بیان و حق دسترسی به اطلاعات، با استفاده از ابزارهای قانونی بر مقامات حاکم اعمال فشار نمایند.
- تأمین حق آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات مستلزم اقدامات قانونی و اجرایی می‌باشد، از جامعه جهانی می‌خواهیم با اعمال فشار قانونی بر طالبان، زمینه تنفیذ دوباره قانون دسترسی به اطلاعات و قانون رسانه‌های همگانی را فراهم نمایند.
- از سازمان‌های بین‌المللی حامی خبرنگاران، سازمان‌های حقوق بشری و رسانه‌ها می‌خواهیم که با توجه به شرایط دشوار موجود از رسانه‌ها و خبرنگاران در افغانستان، به ویژه خبرنگاران زن حمایت مؤثر نمایند.
- از سازمان ملل متحد می‌خواهیم که از طریق دفتر نمایندگی خود در افغانستان از خبرنگاران زن و مرد در برابر فشار نابجای گروه حاکم، سرکوب، آزار و اذیت و دیگر رفتارهای غیر قانونی، حمایت نمایند.

ب- به مقامات حاکم

- از مقامات حاکم می‌خواهیم که مطابق اسناد بین‌المللی حقوق بشر، به رفع همه محدودیت‌های وضع شده بر کارمندان زن در رسانه‌ها مطبوعات، خبرنگاران زن و رسانه‌های متعلق به زنان اقدام نموده و به سیاست‌های تبعیض‌آمیز خود پایان بدهند.
- از طالبان به عنوان گروه حاکم می‌خواهیم که به تعهدات بین‌المللی افغانستان در زمینه حمایت از آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات عمل نموده و محدودیت‌های وضع شده بر فعالیت رسانه‌ها و مطبوعات را برطرف نمایند.
- از مقامات حاکم می‌خواهیم که برای تأمین حق دسترسی به اطلاعات و آزادی بیان احترام به استقلالیت و آزادی عمل رسانه‌ها و مصئونیت خبرنگاران تمامی قوانین ذیربط قبلی را به شکل کامل نافذ نموده و به تعهدات خود در این زمینه عمل نمایند.
- از گروه حاکم می‌خواهیم که به مسئولیت‌های قانونی خود برای از بین بردن فساد، تأمین شفافیت، پاسخ‌گویی و حساب‌دهی به مردم توجه نموده و با اجرای قوانین قبلی، مانع دسترسی به اطلاعات و حق آزادی بیان نشوند.
- از مقامات حاکم می‌خواهیم که به صلاحیت قانونی نهادهای حامی خبرنگاران احترام گذاشته و محدودیت‌های وضع شده بر فعالیت آن‌ها را برطرف نمایند.
- از مقامات حاکم می‌خواهیم که همه خبرنگاران در بازداشت را رها نموده و به وظایف قانونی خود در مورد عدم توقیف، آزار، تهدید و شکنجه خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ها عمل نمایند.

فهرست منابع

- مجمع عمومی سازمان ملل متحد، میثاق بین-المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب ۱۶ دسامبر، ۱۹۶۶.
- مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸.
- دولت جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، قانون اساسی، مصوب سال ۲۰۰۴.
- دولت جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، قانون دسترسی به اطلاعات، مصوب سال ۲۰۱۴.
- دولت جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، قانون رسانه های همگانی، مصوب ۲۰۰۹.
- رواداری، دوام حذف و سرکوب: گزارش وضعیت حقوق بشر در سال ۲۰۲۳. https://rawadari.org/wp-content/uploads/Dari.pdf_2023_RW_Annual_Report/03/2024/uploads
- رواداری، گزارش وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳. https://rawadari.org/wp-content/uploads/Dari.pdf_RW_AFGHumanRights2023
- رواداری، عقب گرد و سرکوب: گزارش وضعیت حقوق بشر در سال ۲۰۲۲. <https://rawadari.org/dari>
- بی بی سی، ۳۰ جنوری، ۲۰۲۴. <https://www.bbc.com/persian/articles/c8-n718y7x6o>
- روزنامه هشت صبح، ۹ جون ۲۰۲۲. <https://lam.media/fa/taliban-governor-in-kabul-opponents-of-the-taliban-//:https://regime-must-be-killed>
- مرکز خبرنگاران افغانستان، می، ۲۰۲۳. <https://afjc>
- امارت اسلامی طالبان، ریاست الوزار، فرمان شماره ۴۲۰، تاریخ، ۲۱ فبروری، ۲۰۲۴.
- امارت اسلامی طالبان، ولایت خوست، قوماندانی امنیه، نامه مدیریت مبارزه با جرایم جنایی به رسانه ها.

WWW.RAWADARI.ORG

